

Den barmhjertige skarnstreg

Historien om Emil, der sørger for julesul til fattiglemmerne, er fin, fordi den skildrer skæve eksistenser og samtidig viser, hvor rummelig og god en dreng Emil er, mener Lindgren-ekspert.

af Peter Kyhl Olesen
| acpo20@hotmail.com

Det er sjældent, at skæbner som Tumble-Jokum, Salie-Amalie, Bette-Rikke og alle de andre fra fattighuset i Lønneberg kommer til orde i Astrid Lindgrens historier.

- Der findes generelt ikke mange hjemløse og skæve eksistenser i Lindgrens mere kendte forfatterskab som eksempelvis Brødrene Løvehjerte, Pippi Langstrømpe og Ronja Røverdatter, fortæller Anette Øster.

Hun er cand. mag. i litteraturvidenskab og har skrevet speciale og artikler om den svenske forfatterinde.

- Men alligevel beskæftiger Astrid Lindgren sig med samfundets udstødte, men altid med udgangspunkt i børnene, siger Anette Øster og bruger historien "Synger min nattegal, spiller min lind" fra novellesamlingen "Søndeneng" fra 1959 som eksempel.

- Den handler om pigen Malin, der kom-

- Jeg tror, Astrid Lindgren meget bevidst har valgt at bruge julen som baggrund for historien om Emil og fattiglemmerne. Jul og andre højtider forstærker ensomheden, men det er også her, at andre føler trang til at gøre en god gerning, siger Lindgren-ekspert Anette Øster.

- Fattiglemmerne har hver deres personlighed og fremstår dermed på ingen måde stereotyp.

mer på fattiggården, da hun mister sine forældre. Historierne i "Søndeneng" indledes alle med ordene: "En gang i fattigdommens dage".

Så er der fest

I historien, hvor Emil fra Lønneberg sørger for, at sognets fattiglemmer får julemiddag, fremhæver Anette Øster den måde, Astrid Lindgren beskriver dem på, så de ikke fremstår som en grå masse.

- Hun formår at få gjort sine personer til små individer, hvilket bevirker en større identifikation hos læserne. Fattiglemmerne har hver deres personlighed og fremstår dermed på ingen måde stereotyp. Selvom Tumble-Jokum fremstilles som enfoldig, skal det ikke ses som noget negativt, snarere et eksempel på humor i beskrivelserne af fattiglemmerne, siger Anette Øster og fortsætter:

- Samtidig får vi på ingen måde en romantiseret skildring af livet som fattiglem, tværtimod. Lindgren vælger at beskrive den grå hverdag, som fattiglemmerne lever i, og det kan da godt være, at de er sultne dagen efter, de har været til julemiddag, men her og nu er der fest; takket være Emil.

Anette Øster mener, at netop denne historie rigtigt fint skildrer, hvor rummelig en dreng Emil er.

- Børn, der læser historien, vil selvfølgelig forstå den anderledes, fordi de ikke har det samme erfaringsgrundlag som voksne, men jeg mener, at de nok er klar over, at selvom Emil laver en skarnstreg, så gør han det, fordi

han skaffer mad til nogle, der sulter. Der er en masse signaler i teksten om, at han gør noget, han ikke må. Men alligevel bæres der over med ham, fordi det er en barmhjertighedsgerning.

Ville ikke ske i marts

Og historien kunne da heller ikke foregå på andre tidspunkter af året, mener Lindgren-eksperten.

- Jeg tror, det er meget bevidst, at Astrid Lindgren har valgt at bruge julen som baggrund. I forbindelse med højtiderne forstærkes ensomheden, og det bliver mere synligt for den enkelte og omgivelserne, hvem der er ladt alene, men det er samtidig også i forbindelse med julen, at andre føler trang til at gøre en god gerning.

Samtidig peger hun også på, at Emil ikke er fra et overskudshjem, og at familien derfor aldrig ville have haft så meget mad, som det er tilfældet i historien.

- Det er derfor helt klart, at historien på ingen måde ville fungere, hvis den eksempelvis var skrevet i marts.

Lindgren vælger at beskrive den grå hverdag, som fattiglemmerne lever i, og det kan da godt være, at de er sultne dagen efter, de har været til julemiddag, men her og nu er der fest; takket være Emil.

Da Emil tændte julelys i fattiglemmernes øjne

“Nu skal her være julegilde!”, siger Emil fra Lønneberg til forsamlingen af lusede, lasede og sultne fattiglemmer, der knapt nok tør tro deres egne øjne, da de 2.juledag ser det overdådige julebord, der er blevet dækket til dem hjemme hos Emil på gården Katholt. Karlen Alfreds farfar, Tumbe-Jokum, havde græden- de fortalt, at Kommandusen havde snuppet alt maden fra den kurv, som Emils mor før jul havde sendt Emil og hans lillesøster Ida over til fattighuset med, fordi hun synes, det var synd, at de aldrig fik lov til at spise sig mætte.

Kommandusen var selv fattiglem, men som den mest galsindede af alle i fattighuset var hun sat til at kommandere over de andre. Juleaften måtte fattiglemmerne derfor nøjes med lidt salt sild, mens Kommandusen havde låst sig ind på sit kammer og mæsket sig i skinke, pølser og palt.

“Ak ja, farfar. Det er hårdt at være fattig”, havde Alfred sagt.

Emil var blevet så rasende over, hvad han havde hørt, og besluttede sig altså til at invitere alle de andre fattiglemmer til julekalas. Hele spisekammeret bugnede alligevel af mad, fordi familien fra Inga-torp skulle komme 3. juledag, og som Emil sagde til Ida: “De er såmænd tykke nok på forhånd, det er da bedre, at maden kommer hen, hvor den gør nytte!”

Og det gjorde den hos fattiglemmerne, der åd, som kun folk, der er udhungrede, kan æde. Men taknemmelige, det var de. For hvert fad der blev båret ind, sløredes deres øjne mere og mere af tårer. Tumbe-Jokum brast i gråd, men denne gang var det af glæde. |

Resumé af “Da Emil gjorde kål på al julemaden og fangede Kommandusen i ulvegraven”.

Fortællingen findes i “Bogen om Emil fra Lønneberg”, Gyldendal 2005.

ASTRID LINDGREN (1907–2002)

Svensk forfatter, kendt og elsket blandt børn og barnlige sjæle for sine historier, der tager udgangspunkt i barnets verden. Astrid Lindgren mente, at børn skulle kende til sorg, ondskab og død, fordi det findes i verden.

Gennem hele livet var hun stærkt engageret i børns rettigheder. Hendes forfatterskab begyndte med historien om Pippi Langstrømpe fra 1945 og sluttede med Ronja Røverdatter i 1981.

Imellem var den kække Emil fra Lønneberg i 1963 sprunget op af blækhuset.

Astrid Lindgrens bøger er blevet oversat til næsten 90 sprog i 100 lande og har solgt over 100 millioner eksemplarer.

Kilde: wikipedia.org